

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 14 februari 1907, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sättet för verkställande af stämpelbeläggning af stämpelpfiktiga handlingar och kontrollen därå.

(1:a A.)

I en inom Andra Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 5, har herr *V. L. Moll* hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t att låta verkställa utredning, huruvida icke genom förändrade bestämmelser rörande sättet för verkställandet af stämpelbeläggning af stämpelpfiktiga handlingar kunde åstadkommas en fullständigare kännedom om hvad de särskilda stämpelafgifterna inbringa åt statsverket, äfvensom en mer tillfredsställande kontroll öfver att stadgade afgifter behörigen erläggas; samt att Kungl. Maj:t ville låta förelägga Riksdagen de förslag, hvar till en dylik utredning kunde gifva anledning.»

Till stöd för sin framställning har motionären anført följande:

»Samtliga enligt kungl. förordningen angående stämpelafgiften den 2 juni 1899 stadgade stämpelafgifter uttagas som bekant genom användning af stämplor. Sådana finnas af tre slag: helarksstämplor samt enkla och dubbla beläggningsstämplor.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 5 Saml. 1 Afd. 4 Häft. (N:o 4.)

Till handlingar, som för vinnande af lagfart eller inteckning vid domstol företes, till bouppteckning, äktenskapsförord, morgongåfvobref och afhandlingar om lösöreköp, hvilka till underdomstol ingifvas, skola begagnas dubbla beläggningsstämplar. Sådana stämplars skola ock begagnas, då protokoll angående bevakning af testamente skall med särskild stämpel förses. Till stämpelbeläggning af samtliga öfriga stämpelpfiktiga handlingar kunna enkla beläggningsstämplar användas.

Rörande kontrollen öfver användningen af dubbla beläggningsstämplar finnas särskilda noggranna föreskrifter. Till följd häraf känner man ock de belopp, som stämpelbeläggningen af de med dubbla beläggningsstämplar försedda olika slagen af handlingar hvarje år inbringa åt statsverket. Uppgift å dessa belopp utarbetas årligen inom finansdepartementet.

Någon offentlig kontroll öfver användningen af enkla beläggningsstämplar finnes däremot ej. Hvad dessa stämplars inbringa åt statsverket känner man endast i klump.

Under år 1905 inbringade samtliga de i kungl. förordningen den 2 juni 1899 stadgade stämpelafgifterna ett totalbelopp af 8,824,980 kronor. Enligt finansdepartementets sedvanliga årssammandrag uppgick under år 1905 inkomsten af de stämpelafgifter, till hvilkas uttagande dubbla beläggningsstämplars skola användas, till 6,269,513 kronor. Rörande de olika belopp, hvarmed öfriga stämpelafgifter bidragit till inbringande åt statsverket af skillnaden 2,555,467 kronor, därom saknas alla uppgifter. Att åstadkomma verkligt exakta och fullständiga uppgifter rörande hvarje särskild stämpelafgifts andel i nämnda skillnad är gifvetvis omöjligt, och detta redan af det skäl, att i stämpelafgifternas totalsumma ingå stämplars till betydande belopp, hvilka vid 1905 års slut blifvit försålda men då ännu ej användts. Men om också exakta och fullständiga uppgifter rörande de stämpelafgifter, från hvilka ofvanberörda skillnad härflutit, icke lära kunna åstadkommas, är dock ett inkomstbelopp af omkring två och en half miljoner kronor väl ett alltför stort belopp, för att man skall kunna låta sig nöjas utan några som helst uppgifter af ifrågavarande slag.

En bland de viktigaste förutsättningarne för en väl ordnad hushållning — antingen det gäller en enskild hushållning eller en offentlig — anses vara, att man rörande de från olika inkomstkällor härrörande inkomstbeloppen eger noggrann och fullständig kännedom. Denna förutsättning är beträffande en väsentlig del af statens stämpelinkomster icke till finnandes.

Häraf uppstå många och afsevärda olägenheter. När en ny stämpelafgift pålægges eller en förutvarande höjes, göras på mer eller mindre tillförlitliga grunder fotade approximativa beräkningar öfver hvad den nya eller höjda afgiften kan väntas inbringa. Det belopp, man på detta sätt räknar sig till, tillägges den stora totalsumman. Huruvida beräkningarne varit för höga eller för låga, därom får man, när fråga är om en afgift, afsedd att uttagas genom enkla beläggningsstämplor, aldrig någon kännedom. Blott totalsumman växer med det beräknade beloppet, anses allt godt och väl. Om ökningen kommit från den nya eller höjda afgiften eller från annat håll, kan ej med någon tillförlitlighet utronas. Äfven om vederbörande fullständigt undandroge sig en stämpelafgift, behöfde detta ej märkas på resultatet af stämpeluppbörden, blott ökningen i inkomst af öfriga stämpelavgifter täckte den till följd af afhållsamheten från att erlægga den ifrågavarande afgiften uppkommande bristen. Att, sådana förhållandena för närvarande äro, en dylik afhållsamhet icke är allenast en teoretisk möjlighet, visar erfarenheten. Enligt stämpelförordningen skall mäklareslutsedel fördes med stämpel af en krona. Denna bestämmelse efterlefves så föga, att en stämpelbelagd slutsedel sedan lång tid tillbaka varit en stor sällsynthet, åtminstone här i hufvudstaden. Ett system, som ej inom sig själf innebär något verksamt korrektiv mot dylika missbruk, kan ej anses vara tillfredsställande.

Äfven när fråga är om att sänka eller borttaga en stämpelafgift, medför den mer eller mindre fullständiga ovissheten om, hvad den ifrågavarande afgiften inbringat åt statsverket, stora olägenheter. Vid ett dylikt tillfälle är det gifvetvis af stor vikt att kunna på förhand någorlunda tillförlitligt beräkna verkningarna. Men för att detta skall vara möjligt, är det oundgängligen nödvändigt att veta, hvad stämpelafgiften i fråga förut inbringat. Vill man sänka eller borttaga en tullafgift eller nedsätta en postafgift, då kunna verkningarna med stor noggrannhet på förhand beräknas.

En någorlunda noggrann kännedom om, hvad de särskilda stämpelavgifterna inbringat, är nödvändig äfven ur den synpunkten, att man utan sådan kännedom ej kan bedöma, huruvida en viss stämpelafgift motsvarat eller förfelat sitt ändamål. I en vid 1904 års riksdag väckt motion, rörande förändradt beräkningssätt för stämpelafgiften för bevis om insättning på depositions- och kapitalräkning, framlade undertecknad en utredning af hvad denna stämpelafgift inbringat åren 1895—1902. Resultatet af denna utredning var, att ifrågavarande stämpelafgift efter all sannolikhet under intet enda af nämnda år inbringat ens hälften af

det ursprungligen beräknade beloppet, oaktadt bankernas depositions- och kapitalräkningar under åren i fråga varit stadda i en nästan oafbruten stark stegring. Denna stämpelavgift hade således mycket illa motsvarat sitt ändamål.

Med de mångskiftande avgifter stämpelförordningen stadgar, läser det, såsom redan framhållits, icke vara möjligt att erhålla fullständiga och tillförlitliga uppgifter rörande det belopp hvarje särskild stämpelavgift inbringat. Men mycket skulle dock otvifvelaktigt kunna göras för att åstadkomma ett bättre sakernas skick än det kaotiska tillstånd, som nu råder inom en vidsträckt del af stämpelavgifternas område.

För vinnande af större reda och bättre kontroll på detta område, kunde man uppdelat de handlingar, för hvilkas stämpelbeläggning enkla beläggingsstämplar få användas, i två kategorier, den ena innefattande sådana handlingar, för hvilka stämpelavgifter få erläggas genom *påklistring* af stämplat utan myndighets biträde, den andra innefattande sådana handlingar, för hvilka stämpelavgiften skall erläggas genom handlingarnes inlämnande till statskontoret eller annan myndighet för stämplatarnes *påtryckning*. För vissa handlingar kunde den utvägen tänkas, att beloppet af stämpelavgiften finge inbetalas till statskontoret eller annan myndighet, utan att stämplat i någon form behöfde användas.

Vidare kunde beträffande sådana handlingar, å hvilka stämplat få utan myndighets biträde påklistras, särskilda stämplat inrättas för vissa handlingar eller vissa grupper af handlingar.

Om dessutom för de fall, där så lämpligen ske kan, bestämmelser gäfvos rörande åliggande att till statskontoret inlämna uppgifter rörande beloppen af för olika ändamål använda enkla beläggingsstämplar, skulle genom dessa åtgärder det vidsträckta område af stämpelväsendet, där nu i afseende å detaljuppgifter och kontroll mycket återstår att önska, inskränkas till minsta möjliga omfattning.

Betalning af stämpelavgifter till statskontoret utan användning af stämplat vore en nyhet för det svenska stämpelväsendet. Detta sätt att erlägga stämpelavgifter brukas dock flerstädes i utlandet. I Danmark är det mycket vanligt, ja, det torde vara regel, att kommuner vid upptagande af obligationslån genom särskild lag erhålla bemyndigande att, sedan beloppet af stämpelavgiften inbetalts till vederbörande myndighet, utfärda obligationerna utan åsättande af stämplat. Äfven för lottsedlar är detta sätt att erlägga stämpelavgiften vanligt. Försäkringsbolag kunna erhålla rätt att vid räkenskapsårets slut på en gång till vederbörande myndighet inbetala det belopp, som motsvarar värdet af de stämplat, som under årets lopp skolat åsättas bolagets poliser. I Frankrike ut-

tagas stämpelafgifter till mycket stora belopp genom kontant inbetalning till vederbörande myndighet utan användning af stämplars. Om detta system tillämpades på sådana svenska stämpelafgifter, som härtill kunde vara lämpliga, skulle såväl kostnaden för tillverkning af motsvarande stämplars som försäljningsprovision besparas statsverket.

Rätt att få till statskontoret inlämna handlingar för stämplarnes påtryckning mot betalning af stämpelbeloppet har, som bekant, redan länge existerat beträffande växelblanketter. Genom beslut vid 1906 års riksdag upphäfdes denna rätt hvad angår växelblanketter, såsom numera praktiskt sedt oanvändbar, men samtidigt infördes dylik rätt beträffande blanketter till aktiebref, lottbref och obligationer. Om denna rätt förvandlades till *plikt* beträffande såväl sistnämnda som öfriga därtill lämpliga handlingar, skulle härigenom afsevärda belopp försäljningsprovision besparas.

Hvad beträffar användning af särskilda stämplars af olika slag af handlingar, så begagnas denna utväg i Tyskland, där flere slag af stämplars af olika utstyrsel finnas. Förutom vanliga stämplars finnas särskilda sådana för slutsedlar rörande förmedling af köp och försäljning af värdepapper, varor m. m., för fraktsedlar, för järnvägs- och ångbåtsbiljetter och för tillståndsbevis att använda motorvagn. Blanketter till slutsedlar med påtryckta stämplars till olika belopp tillhandahållas vid stämpelförsäljningsställena; dylika blanketter utan påtryckta stämplars tillhandahållas äfven och få vid användandet af utställaren förses med stämpelmärken under iakttagande af särskilda noggranna kontrollföreskrifter.

Såväl i Tyskland som i Danmark kan det sägas vara regel, att stämplingen verkställas genom vederbörande myndigheters försorg. Det behöfver ej framhållas, hvilken säkerhet ur kontrollsynpunkt detta innebär i jämförelse med den vidsträckta frihet, som råder i Sverige, att utan biträde af offentlig myndighet förse stämpelpfiktiga handlingar med stämplars.

Stämpelförordningens föreskrift, att stämpel, då den användes, skall med angifvande af datum makuleras, efterkommes ofta mycket ofullständigt. Jag har nyligen med egna ögon sett såväl depositionsbevis som bevis om insättning på kapitalräkning, å hvilka stämplarne voro fullständigt omakulerade eller makulerade på ett sätt, som ingalunda skulle kunna förhindra stämplarnes användning ännu en gång.

På grund af det anförda torde den slutsatsen vara berättigad, att förhållandena inom vissa delar af det svenska stämpelväsendets område i mångt och mycket icke äro sådana, som de borde och kunde

vara. Såsom ofvan nämnts, hade statsverket under år 1905 en inkomst af stämpelafgifter till belopp af omkring två och en half miljoner kronor, hvilken inkomst var mycket ofullständigt kontrollerad och rörande hvars uppkomst af olika stämpelafgifter man känner föga eller intet. Men härtill kommer, att detta ofullständigt kontrollerade inkomstbelopp utan tvifvel kommer att efter hand ökas, dels därigenom att redan stadgade stämpelafgifter i följd af den allmänna rörelsens utveckling lämna större inkomst, dels därigenom att nya stämpelafgifter tid efter annan tillkomma. Det har flerdådiga gånger från olika håll framhållits, att stämpelbeskattningen är en inkomstkälla, som erbjuder stora möjligheter till ökad utveckling. Denna skatteform, hvilken har den goda egenskapen, att den hufvudsakligen drabbar de mera bärkraftiga inom samhället men lämnar de ekonomiskt svagare oberörda, har hittintills i Sverige, i jämförelse med hvad i åtskilliga andra länder är fallet, i tämligen ringa omfattning kommit till användning. Det kan därför med till visshet gränsande sannolikhet förutses, att stämpelbeskattningen, efter hand som statsverkets utgifter växa och behof af nya inkomstkällor framträda, skall komma till ökad användning. Under dessa förhållanden torde det böra anses vara en statsangelägenhet af stor vikt att, så fort sig göra låter, söka åvägabringa större reda och bättre kontroll än som nu äro på detta område härskande.»

I afseende å den af motionären lämnade uppgift å totalbeloppet af år 1905 influtna stämpelafgifter (8,824,980 kronor) har utskottet funnit sig böra erinra, att, enligt hvad statskontoret i sin vid innevarande års statsverksproposition fogade skrifvelse angående inkomstberäkningen för år 1908 meddelar, nämnda siffra rätteligen utgör 8,606,040 kronor. (Se sid. 14 och 15 i bil. litt. A till den vid 1907 års statsverksproposition fogade bilagan »Inkomsterna»). Skillnaden mellan inkomsten af de stämpelafgifter, till hvilkas uttagande skola användas dubbla beläggningsstämplar, och inkomsten från öfriga stämpelafgifter bör vid sådant förhållande ändras till 2,336,527 kronor.

Den ifrågavarande framställningen torde enligt utskottets mening vara förtjänt af synnerligt beaktande.

Såsom i motionen erinras upptager stämpelförordningen tre slag af stämplor, nämligen helarksstämplor samt enkla och dubbla beläggningsstämplor. Endast beträffande användningen af de dubbla beläggningsstämplarna finnas kontrollföreskrifter af sådan art, att statistiska uppgifter kunna erhållas rörande de belopp, som stämpelbeläggningen

af de med dylika stämplor försedda olika slag af handlingar årligen tillför statsverket. Sådana uppgifter skola ock, jämlikt bestämmelserna i kungl. brefvet den 12 september 1884 och den 19 april 1895, årligen utarbetas inom finansdepartementet, och skola uppgifter från vederbörande myndigheter till departementet insändas före den 1 oktober årligen, alltså i god tid före statsregleringens uppgörande. Hvad däremot vidkommer användningen af de enkla beläggningsstämplarna, kan någon specificering, på sätt ofvan nämnts, icke åstadkommas och det lär icke kunna bestridas, att detta är en brist, som både kan och bör afhjälpas. Sakens ordnande är så mycket viktigare, som det gäller afsevärda belopp, i fråga om hvilka dylika specificerade uppgifter saknas. Att åtskilliga olägenheter häraf uppstå, synes utskottet ligga i öppen dag. Hvad särskildt angår statsregleringen, är det naturligen af största vikt att vid de olika skattetitlarnas beräkning hafva tillgång till säkra och tillförlitliga uppgifter i statistiskt hänseende. Detta förhållande framträder, såsom ock motionären påpekar, särskildt, då en stämpelavgift skall höjas eller en ny stämpelskatt införas. Då inom Riksdagen framhållits, att vid behof för staten af ökade inkomster ett utsträckt anlitande af stämpelskatten vore ett lämpligt medel för ernäendet af detta mål, vill det därför synas utskottet vara af vikt, med hänsyn till icke blott redan befintliga utan äfven möjligen erforderliga ytterligare stämpelskatter, att här omförmälda brist varder på ett tillfredsställande sätt afhjälpt.

Motionären har i sådant afseende hänvisat till åtskilliga utvägar. Utan att för närvarande ingå i bedömande i detalj af de sålunda ifrågasatta åtgärderna, anser sig dock utskottet böra beträffande den framkastade tanken att för vissa handlingar eller vissa grupper af handlingar inrätta särskilda slag af stämplor betona, att en dylik åtgärd kan för den allmänhet, som skall använda dessa stämplor, medföra ovisshet och föranleda misstag. I hvarje fall lär dock en ingående undersökning af hithörande förhållanden, med inhämtande därvid af erfarenhet från utlandet, vara erforderlig för bedömande af de olika förslagens lämplighet och större eller mindre användbarhet. Den utredning i ärendet, som således erfordras, bör enligt utskottets åsikt öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att verkställa.

Bevillningsutskottet har alltså, med erkännande af frågans vikt samt under framhållande att en förbättrad kontroll bör kunna åstadkommas utan ökade kostnader för det allmänna, funnit sig böra föreslå aflåtandet af en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet; och hemställer utskottet förty,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida genom förändrade eller förenklade bestämmelser rörande sättet för verkställandet af stämpelbeläggning af stämpelpliktiga handlingar skulle kunna utan ökade kostnader för det allmänna åstadkommas en fullständigare kännedom om hvad de särskilda stämpelafgifterna inbringa åt statsverket, äfvensom en mer tillfredsställande kontroll öfver att stadgade afgifter behörigen erläggas samt efter verkställd utredning till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill en dylik utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 14 februari 1907.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Herr *Hammarström* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.